



תיקוני עירובין

עירובין למעשה
עיון | שימוש | כשרות

מוקד העירובין
בארץ הקודש
054-84-833-20

גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבוע בבדיקת העירובים השכונתיים

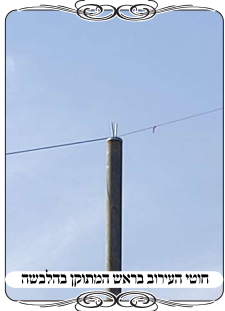
גליון מס' 344
כסלו תשפ"ג

פתוחים מלמעלה, ואי אפשר להשחיל לתוכם את ההלבשה, ובהם צריך את ההלבשה החיצונית.

גם בהלבשה החיצונית יש להקפיד שהצינור יהיה מותאם לעמוד שמלבישים עליו, דהיינו שהצינור יהיה מעט פחות מעובי העמוד, ולא שיהיה הרבה פחות, כי אם הצינור שמושחל הוא צר, הרי הכובע יכול שוב לנסות לצד, וזה מוכרח שיקרה מחמת מתיחת החוט, לכן צריך עוד סוגים שונים של עובי צינור, כדי שההלבשה תהיה תואמת לאותו עמוד. במקרה הנ"ל היה נראה שצריך הלבשה של שנים וחצי צול, אך כשהרמנו את הראש הוא לא נכנס, עד שהבאנו הלבשה של שני צול וזה נכנס ויש שווה עם עובי העמוד.

הודאה על ניסך שבכל יום בעבודת העירובין

בגליון זה יש לנו הזדמנות להודות לה' על חסדיו המלומים אותנו תמיד, ובפרט בשבוע זה, בשעה שהיינו בעבודות בשטח, והרכב של העירוב שקע בביצה עמוקה שלא היה אפשר להיחלץ ממנה, ויחד עם זאת נדלקו הקוצים תחתיו מחום המנוע. העובדים ראו



חטי העירוב בראש המותקן בהלבשה

שהרכב עומד להישרף ונטשו את הרכב להציל את עצמם, אבל מיד התעשתו והוציאו מהרכב כמויות גדולות של בקבוקי מים שנמצאים בו לצורך יציקות בטון לעמודי העירוב, ובס"ד הצליחו לכבות את השריפה מיד, כעבור כמה דקות ה' זימן בעל ג"פ שהתעניין ברכב ששקוע עמוק באמצע השטח, ונתן בליבו לחלץ את הרכב ולמשוך אותו מרחוק, והתברר שהרכב של העירוב לא נשרף כמעט ויצא ללא נזק, ויכול מיד להמשיך במלאכת העירובין.

עד הנה עזרונו רחמיה, ולא עזבונו חסדיך, ואל תטשנו ה' אלוקינו לנצח, ותשמרינו מכל נזק, ותחלצינו מכל מיצר, ותתן לנו הצלחה וברכה בכל בדיקת העירובים ותיקונם ובכל השיעורים והפצת תורת ה' הלכה וקיומה.

לומדי השיעורים מקימים ומתקנים עירובים במקומות רבים

בין הלומדים בשיעורי העירובין למעשה של מוקד העירוב, יצאו כמה וכמה שהבינו היטב את ההלכה עם הפרקטיקה, והם יוצאים מידי פעם לבדיקת עירובים במקומות שונים, ומביאים בס"ד תועלת גדולה להעמיד העירובים כהלכה, במקומות שאין מי שידאג להם. בימים אלו קיבלנו שאלה מאחד התלמידים בישיבת הר חומה, שהשתתף במסגרת השיעורים בשנה שעברה, ובעקבות הלימוד וההתענינות בעירובים באזור שלו, הוא הביא לשינוי גדול בכשרות העירוב, שאנחנו לא היינו יכולים להביא לידי כך. לאחר שהוא הצליח במקום שלו, הוא פונה לסייע לעוד מקומות. כעת הוא הגיע לשכונה במזרח ירושלים שגרים בה ציבור דתי ואין בה עירוב, גם לא של הרבנות ירושלים, וביקשו ממנו לסייע להם לעשות עירוב. במקום כזה הם לא יכולים לעשות עמודי עירוב כנהוג, וגם לא להעמיד לחיים, כי הערבים יורידו להם אותם, לכן הוא מחפש פתרונות מיוחדים להשתמש בעיקר בדברים שכבר קיימים.

עמוד תאורה מתרחב שיושב על קובית בטון

במקום אחד הוא רצה להשתמש בעמוד תאורה שהחלק התחתון שלו [בגובה 1 טפחים התחתונים] רחב, ואז אפשר לקשור את החוט מסביב לעמוד והוא יהיה כשר, כי החלק המתרחב נחשב כמו לחי, והחוט מכונן מעליו. [אמנם כתבנו כמה פעמים שיתכן בזה מכשול גדול, כי אם העמוד נוטה מעט מאוד, כבר יתכן שהחוט שקשור אליו בגובה אינו מכונן מעל החלק הרחב של המטה, כי החלק המתרחב בולט 2-4 ס"מ, ונטיה בשיעור כזה הוא דבר מצוי שלא שמים לב לכך. אבל במקרה זה העמוד היה ישר ומשוקע חציו בתוך הקיר, שאין חשש שיתעקם.

אבל הוא עורר בעיה אחרת, כיון שהעמוד בנוי על קובית בטון, יוצא שהוא מתחיל בגובה מעל ג' טפחים מהקרקע, והוא מחיצה תלויה [אע"פ

הרב ביקש תיקון קטן, והתברר שהוא גדול מאוד

בשבוע זה למדנו בשיעורי העירובין את הנושא הקריטי בעירובי הישובים, והוא קשירת החוט כהלכה, מעל העמוד ולא מהצד של העמוד. כמה שזה נראה פשוט, אבל בשטח יש בזה מגוון של בעיות מצויות מאוד, חלק מהבעיות הן בחוסר ידיעת ההלכה, שהבודק קושר חוטים לגגות ולגדרות או לעמודי תאורה מהצד, וחלק מהבעיות הן בצורת ראשי העמודים שאינם עשויים נכון ואע"פ שהבודק עושה את מלאכתו לקשור לעמודי העירוב, בכל זאת אין להם עירוב כלל.

בשבוע האחרון הגענו לעוד מושב עם בעיה אחת מהסוג הזה. מדובר ביישוב שיש בו שליח חב"ד שמתמסר להרים את הדת במושב במסירת שיעורים וארגון התפילות מקואות ועירובין ועוד, ולפני כמה שנים הוא נודע לארגון מוקד העירוב והזמין אותנו לתקן לו כמה דברים, ומאז נוצר קשר שכאשר יש לו תיקונים חריגים של התקנת עמודים וגדרות, הוא מזמין את המוקד. בזמן האחרון הגענו והעמדנו לו חמשה עמודים חדשים, ואחר כך הוא נסע איתנו להראות עוד איזה תיקונים קטנים, באחד מהם היה עמוד שלא היה לו ראש עם וי, ומישהו עשה שם תחליף ע"י שתקע חתיכת עץ קטנה. והנה הפתרון הזה מוכר ויכול להיות טוב, אם תוקעים בראש החתיכה שני מסמרים גדולים כצורת וי, ואז יש מעל העמוד וי.

[הפתרון בחתיכת עץ הוא יותר קל וזול, כי חתיכת עץ אינה צריכה הלחמה, ולא חיתוך מיוחד, וזה נתקע בלחץ כלפי מטה לתוך הצינור של העמוד, והמעלה בזה שזה דבר שכל מי שיש לו ידיים טובות יודע לעשות עם כל חתיכת עץ זרוקה בלי כלים מיוחדים].

אבל בעמוד שהוא הראה לנו לא היו מסמרים למעלה, או שהם היו נפלו, וכעת החוט היה קשור מסביב לחתיכת העץ, כיון שהוא היה בבעיה איך לקשור את החוט. אמרנו לו דוקא הדבר הזה הוא לא קטן, הוא



ראש חתיכת עץ והחוט מסביבו

גדול בחשיבות שלו, כי כאשר החוט מהצד הוא פסול, ופוסל את כל העירוב של כל המושב. כי כאשר צורת הפתח אחת פסולה, זה אומר שהקטע הזה ללא מחיצה והוא פרוץ, ואורך הפירצה של חוט אחד היא כשלושים מטרים, שזה הרבה יותר מ' אמות, שאפילו שרוב העירוב עומד מרובה, אי אפשר להתירו (שו"ע סי' שס"ב ס"ט).

החלפת הראש במקום להחליף עמוד, ומהו ראשי הלבשה

הרב קיבל את הדברים, ואמר שאם כן תחליפו פה את העמוד לעמוד חדש עם וי, אמרנו לו שיש לנו פתרון מיוחד לעמודים כאלו, שמלבישים להם ראש מברזל עם וי, ומחליפים רק את הראש. שאל הרב איך עולים למעלה לתקן, אמרנו לו שיש טכניקה לסדר את הראש בלי לטפס, אלא בעזרת מקל מיוחד ארוך. הרב שמח שיש כזה פתרון, וביקש שנעשה אותו. הגענו למקום עם הרכב של העירוב שיש בו את הציוד המתאים, ויש בו שלש סוגי הלבשות, כדי שיתאימו למגוון בעיות ועמודים שונים.



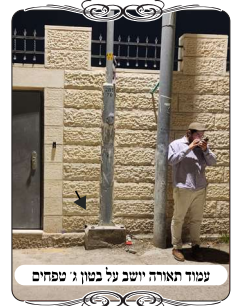
מיזיון ראש הלבשה חיצוני מונח בארץ פנימי

יש הלבשה חיצונית, שהיא עם צינור רחב [בקוטר 4 צול], והיא מועילה כמעט תמיד, אבל יש בה חיסרון, שאם העמוד צר והראש רחב, הוא מתעקם ונוטה לצד, ולפעמים עד כדי שהחוט נמצא מחוץ לרוחב העמוד. אבל יש סוג אחר של הלבשה פנימית, דהיינו שהחלק המתלבש נכנס ומושחל לתוך הצינור של העמוד, ואז הכובע מכסה על העמוד בצורה שווה, כאילו זה ראש מקורי שמחובר לעמוד. אבל יש עמודים שאינם



שאינו מתחתיו אויר, כמבואר בחזו"א סי' ע' ס"ק י"ח], אך הוא שואל כיון שהמצב שם הוא שעת הדחק, האם זה דבר שפוסל לגמרי?

והנה בעירוב טוב בודאי שיש להקפיד על דבר כזה, אלא שיש לדון להכשיר את העמוד בסברא, שנחשיב גם את הבטון כתחילת העמוד, ותחילתו רחב וסופו מתקצר. אלא שבעירוב טוב לא אומרים כן, משום דין פתחי שימאי, שכביכול הלחי מורכב משני חלקים שאינם שווים, והוי כמו אבן יוצאת, ומ"מ יש שטיות שדבריהם "ל שהוא כשר. ויש לדון כל שינוי לגופו של ענין.



עמוד תאורה יושב על בטון: ג' טפחים

לאחר מכן הוא הוסיף, שיכול לעשות פתרון יותר טוב, ולהוסיף לפני העמוד חצי בלוק ולחבר אותו לקרקע, ואז יהיה פחות מג' טפחים מתחילת העמוד עד תחילת הבלוק, אלא שהוא למד בשיעורים שבמקרה כזה צריך שיהיה רוחב ד' על ד' בבלוק, כי דנים את העמוד ביחס לד' על ד' שלפניו, וכאן הוא לא יכול לעשות ברוחב כזה גדול, האם חצי בלוק יועיל במשהו.

התשובה היא שבדרך כלל מקפידים על רוחב ד' על ד', אבל במקרה זה יש לדון אם יעשה את הבלוק לא גבוה, אלא רק יהיה בו גובה רק כמה סנטימטרים, האם הוא לא ייחשב כמדורגה, אלא כהמשך הקרקע, ויש לחלק אם זוקף בשיעור המתלקט, ועוד כמה צדדים, ואין בזה הוראה ברורה.

עירוב לשובתים באוהלים במתחם בחברון

בשבועות האחרונים קיבלנו תגובות נלהבות מהנידונים החדשים והמקוריים שהבאנו בגליון, מתוך מגוון השאלות שמגיעות למענה הטלפוני של מוקד העירוב. אברכים ת"ח נהנו להתפלפל ולחפש ראיות לשאלות המיוחדות והמעשיות שהגיעו אלינו. לכן נביא גם הפעם שתי שאלות, וניתן לקוראים החביבים להתעמק בהם.

שאלה אחת שהגיעה בערב שבת פרשת חיי שרה, מאנשים ששהו בחברון, וכיון שהיו הרבה משפחות שרצו להיות באוהל שבת [שבה הוזכר בתורה שאברהם קנה את מערת המכפילה]. לכן הקצו מתחם גדול שבו כל אחד יקים אוהל לעצמו וישהו בו בשבת. במקרה זה המתחם היה מוקף גדר טובה, אבל השאלה ששאלו היא: יש דין עירוב חצרות בתוך המתחם, כיון שיש כמה משפחות שמתוכם היו גם משפחות שאכלו בתוך האוהלים, והרי זה כמו שני בתים בתוך חצר שצריכים עירוב, או שמא לאוהלים יש דין אחר.

והנה מדברי השו"ע (סי' שס"ו ס"ב) יש מבוכה בענין זה, שבתחילה כתב שיושבי אוהלים או סוכות או מחנה שהקיפוהו מחיצה, אין מטלטלין מאהל לאהל עד שיערבו כולם. מבואר שבמקרה כזה צריכים לערב. ואח"כ כתב ששיירא שהקיפוהו מחיצה [ויש לשיירא אוהלים לכל אחד כמבואר בהמשך דבריו], אין צריכין לערב, לפי שכולם מעורבים ואין אותם אוהלים קבועים להם. מבואר שאוהלים לא מחלקים את הדיורים, ואינם מחייבים לערב. ובביאור הלכה שם האריך בכמה שיטות לבאר מהו החילוק בין אוהלים לשיירא, והביא שהמגיד משנה כתב שאוהלים ומחנה חונים לימים רבים, ושיירא רק ליום אחד. והבה"ל דחה דבריו, שגם שיירא יתכן שיהיו לכמה ימים ובכל זאת אין צריכין לערב. והבה"ל צידד שהחילוק הוא שמחנה נמצאים לתקופת הקיץ, ואילו שיירא שעוברים בדרך זה צורה עראית שאינה מחייבת עירוב. אבל הביא שהיתר של שיירא אינו מוסכם, ורוב הפוסקים הראשונים חולקים ע"ז. ולמעשה יוצא שאם אפשר ראוי להניח עירוב גם באוהלים.

אוהל שאין בו ד' על ד' אמות, לעירוב ולהוצאה

אלא שאמרנו לו שיש כאן סיבה אחרת להתיר, משום שהאוהלים המצויים בזמנינו הם קטנים, ואין בהם ד' על ד' אמות, ובית שאין בתוכו ד' אמות אינו נחשב בית, ואינו אוסר לענין עירוב, כמבואר בגמ' (סוכה דף ד.) ובמשנ"ב (סי' ש"ע סק"ד). אמנם כיון שהיה מדובר במשפחות, לכן יש שלוקחים אוהל גדול שגודלו כשני מטרים, ואם יש שני אוהלים של ד' אמות בתוך המתחם, הרי צריך לערב. תוך כדי שאנו דנים עם השואל על המציאות וההלכה לגביו, אמר השואל ששמע שיש כמה צדדים ושיטות, שאין לו בעיה להניח עירוב לחומרא, לזכות את החלה שלו וזהו.

אלא שאז התעוררה השאלה איפה הוא ניח את העירוב, כיון שהאוהל שלו פחות מד' אמות, ואין לו דין בית, ואין מניחים בו עירוב (שו"ע סי' שס"ו ס"ד). וא"כ הוא יצטרך לחפש במתחם למי יש אוהל של ד' אמות ולהניח את החלה אצלו [עד אחרי בין השמשות של ליל שבת].

אבל לאחר כל מה שהתבאר, נראה שיש להתיר לו לטלטל מאהאל שלו גם בלי שיעשה עירוב לכ"ע, כי עד כמה שהאהל שלו אינו בגדר בית

להצריך עירוב, ואינו אוסר, לא נאמר בו גם האיסור של הוצאה מבית לחצר, שלכאורה זה תלוי זה בזה, שאם אין לו דין בית אינו בכלל התקנה שנאמרה דוקא בבית, שהרי מחצר לחצר מותר להעביר, א"כ הוא הדין ממקום שדרים בו בפועל אבל אין לו דין בית. [ורק מאוהלים שיש בהם ד' אמות יהיה איסור הוצאה והכנסה]. ויש לעיין בזה מדין עירוב בסוכות, שבמשנ"ב בהלכות עירובין (סי' ש"ע סק"ד) כתב שסוכת החג אינה כבית לחייב עירוב, ובהלכות סוכה (סי' תרל"ד סק"ח) שאסור להעביר מסוכה לסוכה עד שיערבו, [ולכאור' מוכח שאינו תלוי אחד בשני, אבל באמת פוסקי זמנינו התקשו בדבריו ותי' ג' תירוצים ואכמ"ל, ועי' בזה].

אך כל זה מדובר כשהמתחם מסביב מוקף כדין, משא"כ אם המתחם אינו מוקף, אסור להוציא כלל מתוך האוהל, ויתכן שיש בעיה גם בתוך האוהל כמ"ש במק"א.

טלטול הנביא משיבה משיבה מעל הגדר

שאלה נוספת שהגיעה משיבה בבני ברק בקצה שכונת קריית הרצוג. אחד מצוות הישיבה התקשר ושאל שהישיבה שלהם מוקפת בגדר כשרה, וסמוך להם יש עוד ישיבה שגם להם יש גדר כשרה, האם מותר להעביר דברים מעל הגדר משיבה אחת לשניה, [ובעירוב שבאזור יש גוים ומומרים ואינו מתיר להם], האם צריך שיעשו עירוב ביניהם, או שאי אפשר לעשות עירוב כשיש שניהם גדר.

בהשקפה ראשונה נראה שדין זה מפורש במשנה בעירובין (פרק חלון) ובשו"ע (סי' ש"ב סעיף ג') שאי אפשר לערב בין שתי חצרות צמודות שיש גדר י' טפחים מפרידה ביניהם, אלא צריך שיהיה לפחות במקום אחד פתח, או חלון ברוחב ד' על ד' טפחים, שמתחיל בתוך י' טפחים לקרקע. וא"כ כאן שיש גדר לכל אורך החצר, והאפשרות להעביר היא רק מעל הגדר, אי אפשר לערב ואי אפשר לטלטל מזה לזה כמו כל שני אנשים. אלא אם יחתכו בגדר חלון בגודל ד' טפחים [שהם לא רצו לעשות דבר זה].

אבל לאחר מכן התברר שמדובר שהצורך שלהם לטלטל הוא רק להביא מבית המדרש את הנביא לקריאת ההפטרות בתפילת שחרית, ולא להביא סתם דברים שנמצאים בכל מיני מקומות, ואם כך יש להם היתר אפילו שאי אפשר לערב, על פי המבואר במשנה (פרק כל גגות) ובשו"ע (שם סעיף א'), שיש היתר להעביר כלים ששבתו בחצר מחצר של אחד לחצר של אחר, אפילו שלא עירובו ביניהם, כי כל החצרות נחשבות רשות אחת כלפי כלים ששבתו בתוכן, ורק בשביל חפצים שבאים מהבית צריך לערב כדי להעביר אותם. ובמשנ"ב (סי' שס"ג ס"ק כ"ט) יוצא שבית המדרש אינו נחשב בית, וא"כ הוא כמו חצר שאין דרים בתוכה, וממילא מותר להעביר את הנביא מבית מדרש לבית מדרש, שאין זה טלטול מבית שצריך עירוב אלא טלטול מחצר לחצר שאינו צריך עירוב.

האם מקום פיתא של סעודה אחת נחשבת בית

אבל באמת יש לדון שיהיה מותר גם להביא דברים מהפנימיה ומחדר האוכל של זה לזה, משום שבמקרה זה מדובר בישיבה קטנה, שלא אוכלים בה כל סעודות שבת, ואין לה דין בית, ואע"פ שאוכלים בה בימות החול, מ"מ דין בית תלוי באכילה בשבת כמבואר בחזו"א (סי' צ"ו) ובשו"ע (סי' שע"א) כמי שהלך מביתו לשבת להתארח בבית אחר אינו אוסר. וא"כ כל מתחם הישיבה כולל חדר האוכל הוא חצר. אבל יש שטענו לאסור ולהחשיב את הישיבה כבית גם בשבת, שאע"פ שלא אוכלים בה כל הסעודות, מ"מ אוכלים בה סעודה שלישית כנהוג בישיבות קטנות בב"ב, וזה בית לאכילה אחת. ויש לעיין האם זה תלוי ברוב האכילות, או אפילו אחת. וזה נפק"מ גם לענין לאסור ולחייב עירוב. ובשו"ת בצל החכמה רצה לחדש שסעודה אחת אוסרת, ולפ"ז כשעושים סעודה אחת באולם נחשב בית ומחייב עירוב כשיש שנים. אבל זה חידוש גדול, דבפשוט האדם אוסר ולא אכילתו, אלא שמקום האדם לשבת נקבע לפי עיקר ביתו שהוא מקום אכילתו, [כמ"ש בגמ' מקום פיתא עיקר או מקום לינה עיקר], וא"כ מקומו של האדם נקבע לפי רוב אכילתו, אבל אכילה אחת לא תאסור. וכן שמעתי ממורנו הגאון רבי מנדל לובין שליט"א. וצ"ע למעשה. ונשמח לשמו מהקוראים אם יש ראייה ברורה לדין זה.

יום עיון מיוחד לרבני הישובים ולבודקי העירובים באזור דרום
יתקיים בעז"ה בעיר נתיבות
ביום שני י"א כסלו תשפ"ג, בשעה 11:00 בבוקר
במעמד הכינוס ישאו מדבריהם רבני ישובים שתיקנו את העירוב
ויוצגו מצגות בענינים חשובים העומדים על הפרק
לפרטים ולאישור הגעה - מוקד - 05484-83320